

Podle článku „*Fighting in the Street*“ reportéra časopisu *Jane's Defence Weekly* Kim Burgera (listopad 2002, č. 21) bude většina příštích vojenských konfliktů probíhat pravděpodobně ve velkých městech. Na potvrzení této teze je článek uveden noční fotografií zeměkoule z vojenské meteorologické družice (*Defense Meteorology Satellite*), na které je naše planeta doslova pokryta malými zářícími body - městy, snad s výjimkou střední Afriky a části Austrálie. Proto jsou v současné době na americkém ministerstvu obrany (MoD) rozpracovávány metody a postupy, zabývající se řešením boje ve městě (*urban warfare*). Bezprostředním impulzem pro studium boje ve městě byla chystaná intervence v Iráku, kde se předpokládaly rozsáhlé boje v jeho hlavním městě Bagdádu. V článku se užívá dvou anglických pojmů: „*urban terrain*“ nebo „*built-up area*“. Jim odpovídají české výrazy „městský terén“ a „zastavěný prostor“. Oba anglické i oba české výrazy lze považovat za synonyma. Zkráceno a redakčně upraveno.

Podle odhadů OSN bude v roce 2007 žít polovina světového obyvatelstva ve městech. To znamená, že ve městech (velkých městech - *cities*) bude probíhat většina konfliktů a že města budou nejvíce pravděpodobnými bojišti ve 21. století.

Nehledě na tyto předpovědi se ozbrojené síly USA zatím většinou připravovaly na ozbrojená střetnutí s vyloučením boje ve městech. Americká vojenská doktrína, výcvik a výzbroj jsou zaměřeny především na rychlé operace obrněných útvarů. Vůči boji ve městě existuje v podstatě averze, daná snahou velitelů omezit ztráty a vyhnout se politickým komplikacím. Stále větší počet důstojníků a analytiků však zdůrazňuje, že vojenské operace ve městě nelze nadále ignorovat. Právě naopak, po studené válce se počet konfliktů ve městech zvyšuje a ukazují se obtíže vedení operací v zastavěném prostoru. Problémy spojené s vojenskými operacemi ve městech je nezbytné řešit.

Společná doktrína pro boj ve městech

Před deseti lety začaly ozbrojené síly USA studovat vedení operací v zastavěném prostoru (*MOUT - military operations in urban terrain*). Dosavadní modely (*MOUT facilities*), založené na evropských městech a vesnicích druhé světové války, byly shledány zastaralými a neodpovídající současné realitě. Zvláště v poslední době studium operací v zastavěném prostoru přináší pozitivní výsledky. V září 2002 byla vydána společná (tj. pro všechny druhy vojsk, pozemní vojsko, vojenské letectvo, vojenské námořnictvo a námořní pěchotu) doktrína pro operace ve městech, jež v principu upouští od bombardování města a boje dům od domu a místo toho zdůrazňuje získávání průzkumných údajů (*advanced intelligence collection*) o městském prostoru dříve, než do něho jednotky pozemního vojska či námořní pěchoty vstoupí. Její význam je v tom, že sjednocuje úsilí ve společných operacích a pozvedává výkonnost na novou úroveň.

Podle studijní zprávy námořní pěchoty USA jsou ztráty při bojích ve městě 30 % a více, avšak mohou být vhodným výcvikem sníženy na 10 %. Značný technologický pokrok přinesly

nové zpravodajské, pozorovací a průzkumné prostředky ISR (intelligence collection, surveillance and reconnaissance – vojenské zpravodajství, přehledové snímání prostoru a průzkum), je však také nutno zavést i takové senzory a spojovací prostředky, jež by bylo možno užívat v „betonovém prostředí“ velkých měst.

Zatím není známo, jak účinně provádět výcvik, s výjimkou nejnižšího stupně. Neexistují ani simulační prostředky pro ověření technologií a organizace a taktiky jednotek. Není ale pochyb – na základě dosavadních výsledků – o tom, že již dnes vojenské síly USA jsou schopny efektivně bojovat ve městech, přičemž je dáována přednost boji v noci. Úspěch takového boje ale není snadno měřitelný, zvláště když je třeba dosáhnout vítězství za přijatelnou cenu.

Taktický stupeň

Nová společná doktrína tvrdí, že problémy spojené s bojem ve městě vyplývají z „městské třídy“, která je kombinací: velmi složitého terénu, civilního obyvatelstva, podpůrné infrastruktury.

Města poskytují nespornou asymetrickou výhodu technicky nevypělému protivníkovi čelícímu mohutné vojenské síle. Laserem řízená přesná munice může v zastavěném prostoru způsobit velké škody. Existující politický odpor proti ničení civilních cílů má za následek, že se vedlejší škody stávají zvláštním problémem. A zvláště přítomnost sdělovacích prostředků na bojišti může postavit vojenské jednotky do velké nevýhody z hlediska vztahů s veřejností.

Velení a řízení je rovněž problémem. Budovy a zdi ruší funkci spojovacích prostředků, které za operací s přímou dohledností slouží dobře. Podobně jsou omezeny možnosti navigačních prostředků a senzorů. Další komplikací je, že terén často nutí jednotky k rozptýlení, což má za následek jejich odloučení. Každý voják potřebuje znát situaci, ovšem vybavení, jako jsou radiostanice družstev a přenosné bezpilotní prostředky (*man-portable UAVs – unmanned air vehicles*), nemají k dispozici všichni. Změny přicházejí jen zvolna, projekty jako jsou nákupy ochrany kolen a loktů (*knee and elbow pads*) či malých vysílaček pro vojáky (*small-unit radios*) jsou často přehlíženy ve prospěch nákladných projektů, jež připadají atraktivní jak zástupcům průmyslu, tak členům Kongresu.

Operace ve městech se mohou často z operace poměrně nízké intenzity rychle změnit v konflikt vysoké intenzity. Proto musejí být vojáci připraveni na všechny možnosti. Výše uvedené problémy mají potom za následek, že operace ve městech jsou nákladné, vyžadují zasazení velkého počtu pěchoty a často rozsáhlou logistickou podporu ze strany zdravotníků (*medics*) a dílenského personálu (*maintenance*). Boj ve městě je vyčerpávající pro mužstvo i velitele. Taková situace – zvláště při zvyšujících se ztrátách – může rychle oslabit bojové možnosti.

Na druhé straně boj ve městě nemusí být náročný. Nové alternativy boje nabízejí informační technologie, jež umožňují do značné míry vyhnout se dřívější přeměně města v trosky. Nová koncepce boje v zastavěném terénu je založena na zpravodajství a na poznání města a vytvoření jeho obrazu jako bojiště ještě před zahájením operace.

Nová doktrína pro operace ve městě na prvním místě vyžaduje, aby velitelé vedli útoky proti hlavním nepřátelským uzlům, tj. jeho „těžištím“ (*enemy's key nodes, its „centers of gravity“*). Jednotky musí mít k dispozici hodnocení kulturních, sociálních a ekonomických sil působících ve městě a jednat tak, aby dosáhly požadovaného účinku. Například: jednotky

se vyvarují zničení elektrárny zásobující místní nemocnici, budou se snažit získat podporu místních činitelů schopných ovlivnit místní veřejné mínění.

Rozsáhlé použití senzorů a jiných zpravodajských a průzkumných prostředků může tuto koncepci podpořit. V neposlední řadě má velký význam agenturní zpravodajství.

Operační úroveň

Ministerstvo obrany USA zahájilo zevrubnou revizi (top-down review) možností boje ve městě u všech druhů ozbrojených sil a zpracovává všeobecný plán pro řízení budoucích aktivit. Bylo zahájeno studium operační úrovně boje ve městě. Uvažuje se o zřízení výcvikového střediska pro operace ve městech, společného pro všechny druhy ozbrojených sil.

Stále existuje odpor proti přípravám k situacím, jimž se vojáci vždy snažili vyhýbat. Namítá se, že přípravy k boji ve městech by vyžadovaly přesun financí z jiných oblastí, že výcvik pro boj ve městě by měl za následek pokles vycvičenosti pro jiné druhy boje, že jednotky musejí mít dovednosti použitelné za operací všeho druhu. Je tedy nutno hledat rovnováhu jednak mezi využitím zdrojů, jednak mezi druhy výcviku.

Výcvik

Velitelé se většinou řídí podle „seznamu úkolů důležitých z hlediska určení jednotek“ (mission-essential tasks lists) a málo pozornosti věnují boji ve městě. Kromě lehké pěchoty je jen málo jednotek orientováno na takovýto druh boje. Jednotky lehké pěchoty cvičí působení proti cílům na krátké vzdálenosti, vnikání do oken v přízemí, vyhledávání ostřelovačů za postupu cvičnou vesnicí (mock village) a boj v budovách. Pro nabytí zachování dovedností před zasazením je nutno operovat v realistických podmínkách, a to dostatečně často. Pro dosažení výkonnosti pro boj ve městě na úrovni praporu je zapotřebí minimálně čtyř až pěti týdnů (podle jiných expertů je to šest až osm týdnů). V praxi ale tento výcvik (MOUT training) obvykle trvá pouhých deset dní.

Pro jednotky je výhodný společný výcvik pěchoty, tanků a ženistů (combined-arms training, with infantry, armour and engineers) na stupni družstva a čety. Pozemní vojsko buduje řadu cvičišť pro vševojskový výcvik boje ve městě (celkem na 26 základnách, jak v USA, tak v zámoří), jež umožní nácvik pronikání do budov a útoku ve městě a bojovou střelbu. Odborníci říkají, že je zapotřebí cvičit podle realističtějších scénářů, než jaké poskytuje současná maketa města o 30 budovách (30-building mock city). Námořní pěchota například už teď cvičí své vojáky ve skutečných městech, což je výhodné zvláště pro větší celky. Cvičiště mají být vybavena kamerami a mikrofony, které umožní následný rozbor cvičení (post-action reviews of exercises). Při výcviku se používají také opuštěné vojenské objekty, jakož i simulátory a virtuální realita. K větší realitě může přispět vybavení nábytkem a zařazení civilních osob. Doporučuje se více užívat barevných střel (paint-pellet bullets), které skutečně „píchnou“ a proletí listím (na rozdíl od laserového paprsku).

Výcvik boje ve městě (MOUT training) nesmí být zaměřen pouze na taktické jednotky. Vyšší velitelé a štábní důstojníci musí zároveň studovat příslušné operační koncepce a strategii, týkající se boje ve městech, což bylo dosud více méně přehlíženo. Musí vědět, co město znamená z operačního hlediska a jak městské prostory v oblasti operací ovlivní jejich průběh.

Vhodný výcvik značně snižuje riziko. Neexistuje žádná kouzelná odpověď na to, jak zdokonalit výcvik pro boj ve městě, který vyžaduje revizi téměř všech aspektů bojového umění. To zahrnuje nové myšlenky jak zdokonalovat postupy jakými jsou zpravodajská příprava bojiště a ujasnění úkolu (intelligence preparations of the battlefield and mission assessments). Současná praxe je totiž příliš pomalá. Boj ve městě vyžaduje také nové myšlenky o tom, jak organizovat jednotky.

Pozemní vojsko buduje nové „úderné brigádní bojové skupiny“ (Stryker Brigade Combat Teams), vybavené lehkými obrněnými vozidly a samohybnými 105mm kanony, které jsou prý velmi vhodné právě pro tento druh zasazení. A bylo též doporučeno vytvořit zvláštní jednotky, určené výhradně pro boj ve městech. Tyto vševojskové jednotky (combined arms) by měly mít velký podíl ženistů a pracovníky pro civilní záležitosti (civil affairs). Zvláště ti ženisté jsou velmi důležití.

Výzbroj

Doporučuje se za boje ve městě používat bezpilotní prostředky (UAVs - unmanned aerial vehicles), včetně bojového bezpilotního letadla Predator vyzbrojeného protitankovými raketami Hellfire a malého přenosného bezpilotního letadla Pointer jako prostředku velitele roty. Návrhu na zavedení radiostanic pro družstvo je oponováno tím, že by tyto radiostanice byly snadno zjištěny a zneužity protivníkem. Bohužel, na přístroje, jež by svými senzory umožňovaly identifikovat objekty či osoby za zdí, si budeme muset ještě nějaký ten rok počkat. („See-through-wall sensors“ jsou vyvíjeny v laboratořích Fort Bennigu, stát Georgia. Jejich technologie je založena na milimetrových radarových vlnách a širokopásmových vysílačích.)

Bylo doporučeno vytvořit síť mnoha senzorů krátkého dosahu umístěných na zemi nebo ve vzduchu. Zpravodajské a průzkumné možnosti by jednotkám napomohly lépe využívat přesných zbraní a vést podpůrné údery do hloubky.

Neletální zbraně jsou rovněž žádoucí, protože mohou vyřadit skupinu osob, dříve než jsou vojáci schopni rozlišit civilisty od kombatanů. Pozemní roboti (ground-based robotics) poskytují alternativu k vysílání vojáků do nebezpečných a nesnadno přístupných míst.

Někteří analytici podceňují důležitost nových technologií pro boj ve městech, jiní varují před přílišným spoléháním na technologii, jež vytváří asymetrické příležitosti, jichž mohou využívat i protivníci. I když si je americké velení dobře vědomo toho, že nové technologie samy o sobě nevyřeší četné problémy spojené s bojem v zastavěném terénu, iniciovalo intenzivní vývoj mnoha rozmanitých prostředků vhodných právě pro boj ve městě, od přenosných jednoduchých žebříků (portable ladders), pěchotní munici, jež je schopna vyrazit dveře (rifle-launched entry munition), zařízení pro mechanické vyražení dveří, jež lze složit do batohu, po senzory schopné „vidět“ skrze zdi a aerosolovou munici, včetně zařízení k detekci biologických prostředků (biological warfare agency surveillance techniques) a řídicího a velícího informačního systému, na čemž se spolu s pozemním vojskem (Army), námořní pěchotou (USMC - US Marine Corps) podílí hlavně správa Pentagonu pro pokročilé výzkumné projekty (DARPA - Defence Advanced Research Projects Agency).

Převládá názor, že boj ve městě je možno vést bez vážných ztrát a při vyvarování se rozsáhlých destrukcí. Město je pravděpodobným bojištěm, jež je nutno respektovat, avšak není nutno se ho obávat. Je třeba se na něj připravit. Nesmí se opakovat situace jako za druhé světové války, kdy byla města jako Stalingrad či Berlín obrácena v trosky.